

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра педагогіки

Л.М. Маценко

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з вивчення дисципліни

«ОСНОВИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

для підготовки фахівців
за спеціальністю 015 «Професійна освіта»
освітньої програми «Професійна освіта. (Аграрне виробництво,
переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

Київ – 2021

УДК 37.018.1(072)
ББК 74.59

Рекомендовано до друку вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол №1 від 30.08.2021 р.).

Рецензенти:

***Кручек В.А.**, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;*

***Васюк О.В.**, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.*

Маценко Л.М. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Основи профорієнтаційної роботи» для підготовки фахівців за спеціальністю 015 «Професійна освіта» освітньої програми «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)». Київ : ТОВ «ЦП «Компринт», 2021. 35 с.

У методичних рекомендаціях висвітлено зміст лекцій і семінарських занять із дисципліни «Основи профорієнтаційної роботи», літературу для підготовки до занять, тестові завдання для самоперевірки. Методичні рекомендації розраховані на студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)».

© Маценко Л.М., 2021

© НУБіП України, 2021

ЗМІСТ

Вступ.

Опис навчальної дисципліни

Модульна структура навчальної дисципліни.

Зміст навчальної дисципліни. Теоретичні заняття і теми семінарських занять.

Структура навчальної дисципліни

Індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів.

Орієнтовні тестові завдання з дисципліни.

Методи навчання, форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти

Методичне забезпечення. Рекомендована література (основна та допоміжна)

Вступ

Сьогодні важливість викладання дисципліни «Основи профорієнтаційної роботи» ні у кого не викликає сумнівів, адже саме від знань, умінь та навичок фахівців, які проводять профорієнтаційну роботу залежить доля закладів вищої освіти. Загітувати абітурієнтів стало нині одним із важливих завдань кожного викладача закладу вищої освіти. Необхідними є означені знання і для фахівців зі спеціальності 015 «Професійна освіта» освітньої програми «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)».

Тематика практичних занять уможлиблює творчий підхід викладача до визначення форми їх проведення: науково-практична конференція, КВК, засідання клубу «Знавців», ділові ігри тощо.

Програма включає вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних моделей профорієнтаційної роботи, що дає можливість ефективно формувати у студентів розуміння цього процесу. Багато уваги приділяється активізації творчого потенціалу студентів, використанню їхнього життєвого досвіду та залученню різноманітних літературних джерел.

«Основи профорієнтаційної роботи» - одна з важливих дисциплін у підготовці педагогів професійного навчання. Основними формами навчання є лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота студентів.

Тематика та плани занять, які складені у відповідності з навчальною робочою програмою і враховують сучасні вимоги вищої школи, призначені для використання викладачами та студентами гуманітарно-педагогічного факультету при підготовці до занять.

У списку рекомендованої літератури наводяться як основні, так і додаткові літературні джерела до всього курсу і до окремих тем. Після вивчення курсу передбачено перевірку знань студентів за допомогою відкритих питань і тестових завдань (проведення іспиту). Під час самостійної роботи студенти готують реферати, орієнтовні теми яких наводяться в програмі.

Під час дистанційного навчання студенти мають можливість використовувати розроблений автором Електронний навчальний курс, який успішно пройшов апробацію.

Мета навчальної дисципліни: озброїти студентів основними закономірностями, методами та формами проведення профорієнтаційної роботи, знаннями, вміннями і навичками, які стануть у нагоді і допоможуть успішно виконувати завдання профорієнтаційної роботи.

Завдання навчальної дисципліни: вивчити теоретичні засади профорієнтаційної роботи з молоддю, ознайомитися із місцем загальноосвітньої школи в процесі профорієнтації; озброїти майбутніх організаторів профорієнтаційної роботи знаннями та практичними вміннями щодо методики проведення такої роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: предмет, завдання та принципи професійної орієнтації, історію її виникнення, розвитку та сучасний стан; теоретичні основи професійної орієнтації; психолого-педагогічні основи професійного самовизначення особистості; методи, функції та напрями профорієнтації.

вміти: планувати, організовувати і проводити різні форми профорієнтаційної роботи серед дітей та молоді.

Компетентностями, якими повинен володіти здобувач після вивчення дисципліни є:

- Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології для розв'язання різноманітних задач у навчальній та практичній діяльності.
- Здатність до ефективного пошуку, структурування інформації, її адаптацію до особливостей педагогічного процесу і дидактичних вимог.
- Здатність використовувати комп'ютерну техніку, програмні засоби, комп'ютерні мережі та інтернет-ресурси для пошуку, обробки, зберігання і подання інформації відповідно до особливостей педагогічного процесу і дидактичних вимог.
- Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.
- Здатність налагоджувати контакт у спілкуванні зі студентами, батьками (особами, які їх замінюють), колегами.

Програма та структура навчальної дисципліни розроблена для студентів повного та скороченого терміну денної та заочної форми навчання.

Опис навчальної дисципліни
„Основи профорієнтаційної роботи”

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Спеціальність	015 «Професійна освіта» (шифр і назва)	
Спеціалізація	015.37 «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»	
Освітньо-професійна програма	«Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»	
Галузь знань	01 «Освіта / Педагогіка»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	немає (назва)	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	
Семестр	4	
Лекційні заняття	26 год.	
Практичні заняття	26 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна робота	68 год.	
Індивідуальні завдання	0 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	4 год. 4 год.	

МОДУЛЬНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Основи профорієнтаційної роботи»

Змістовий модуль		Тема	
№ з/п	Назва	№ з/п	Назва
1	Профорієнтація як система взаємопов'язаних компонентів	1	Розвиток професійної орієнтації
		2	Напрямки профорієнтації
		3	<u>Управління професійною орієнтацією молоді</u>
		4	<u>Функції управління профорієнтацією</u>
		5	Особистість школяра в системі управління професійною орієнтацією
2	Управління профорієнтацією	1	Організаційна структура управління профорієнтацією в середній загальноосвітній школі
		2	Планування профорієнтаційної роботи
		3	Коордиція – важлива функція управління профорієнтацією.
		4	<u>Професійна консультація</u>
3	Профорієнтаційна робота педагога	1	Вивчення особистості учні в його професійному самовизначенні
		2	Роль педагога в орієнтації учнів на вибір професії
		3	Роль класного керівника у профорієнтаційній роботі з учнями
		4	Здійснення індивідуальної професійної консультації учнів

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

Теоретичні заняття і теми практичних занять

**Змістовий модуль 1. Профорієнтація як система
взаємопов'язаних компонентів.**

Тема 1. Розвиток професійної орієнтації.

1. Сутність професійної орієнтації.
2. Історія становлення профорієнтації.
3. Розвиток професійної підготовки молоді у країнах далекого зарубіжжя (у Німеччині, США, Японії, Великій Британії).
4. Методологічний аспект державної системи професійної орієнтації населення України.

Тема 2. Основні напрямки профорієнтаційної роботи.

1. Функції профорієнтації.
2. Професійна освіта як напрям профорієнтації.
3. Розвиток інтересів, схильностей школярів у різних видах діяльності як напрям профорієнтації.
4. Професійна консультація як напрям профорієнтації.
5. Професійний відбір як напрям профорієнтації.
6. Професійна адаптація як напрям профорієнтації.

Тема 3. Сутність та принципи професійного відбору.

1. Історичі аспекти профвідбору.
2. Завдання системи професійного відбору на сучасному етапі.
3. Суть та види професійного відбору.
4. Принципи професійного відбору.

Тема 4. Професіографія як підсумок вивчення трудової діяльності

1. Принципи системної професіограми та алгоритм її складання.
2. Методи визначення професійно важливих якостей.

Тема 5. Класифікація професій.

1. Ретроспективний аналіз підходів до класифікації професій.
2. Загальна класифікація професій.
3. Характеристика типів особистості.
4. Характеристики професійного середовища

Змістовий модуль 2. Управління профорієнтацією

Тема 6. Професійна адаптація.

1. Поняття «професійна адаптація. Соціально-професійний ріст.
2. Види і показники професійної адаптації.

Тема 7. Принципи керування профорієнтацією.

1. Принципи керування профорієнтацією.
2. Функції управління профорієнтацією.
3. Етапи і методи керування профорієнтацією.

Тема 8. Особистість школяра в системі управління професійною орієнтацією.

1. Етапи професійного самовизначення.
2. Професійне самовизначення підростаючого покоління.
3. Основні цілі та завдання управління профорієнтацією в загальноосвітній школі.
4. Завдання профорієнтації на різних етапах професійного самовизначення школярів.

Тема 9. Профільне навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.

1. З історії профілізації вітчизняної старшої школи.

2. Зарубіжний досвід організації профільного навчання у старшій школі.
3. Мета, завдання і принципи організації профільного навчання.
4. Структура профільного навчання.
5. Форми організації профільного навчання.
6. Ефективна профілізація як перспектива розвитку профільного навчання.
7. Допрофільна підготовка.
8. Шкільний підручник і профільна освіта.

Змістовий модуль 3. Профорієнтаційна робота педагога

Тема 10. Організаційна структура управління профорієнтацією.

1. Організаційна структура управління в школі.
2. Рада з профорієнтації. Члени ради та їх обов'язки.

Тема 11. Планування профорієнтаційної роботи.

1. План з профорієнтаційної роботи.
2. Календарний і комплексний план профорієнтації.
3. План класного керівника з профорієнтаційної роботи.
4. План профорієнтаційної роботи педагога.

Тема 12. Координація профорієнтаційної діяльності.

1. Навчально-методичний кабінет профорієнтації.
2. Районний центр профорієнтації.
3. Міжшкільний навчально-виробничий комбінат.
4. Механізм управління професійною орієнтацією школярів.

Тема 13. Професійна консультація – регулятор професійного самовизначення учнів.

1. Поняття професійної консультації.
2. Етапи професійної консультації.

Тема 14. Контроль – важлива ланка в управлінні професійною орієнтацією школярів.

1. Вимоги до контролю.
2. Види контролю.

Тема 15. Навчально-методичний кабінет професійної орієнтації – центр профорієнтаційної роботи в школі.

1. Навчально-методичний кабінет професійної орієнтації в школі.
2. Допомога вчителю в профорієнтаційній роботі.
3. Робота навчально-методичного кабінету професійної орієнтації з батьками учнів.
4. Взаємодія з районною (міською) міжвідомчою радою з профорієнтації.
5. Взаємодія з базовими підприємствами.

Тема 16. Профорієнтаційна робота вчителя-предметника

1. Форми профорієнтаційної роботи учителя-предметника.
2. Підготовка школярів до усвідомленого вибору професій на заняттях навчального курсу «Людина і світ професій».
3. Навчальний курс «Моя майбутня професія: правила вибору».

Тема 17. Профорієнтаційна робота педагога

1. Основні напрямки профорієнтаційної роботи педагога.
2. Організація і проведення профорієнтаційних уроків.
3. Організація і проведення професіографічних досліджень.
4. Організація і проведення професіографічних зустрічей.
5. Організація і проведення професіографічних екскурсій.

Тема 18. Здійснення індивідуальної професійної консультації учнів педагогом

1. Вивчення особистості учня із метою професійної консультації.

2. Діяльність педагога в конкретних профконсультаційних ситуаціях.

Тема 19. Роль класного керівника у профорієнтаційній роботі учнями

1. Організація цілеспрямованої діяльності учнів із підготовки до свідомого вибору професії.
2. Формування інтересів і нахилів учнів.
3. Розвиток здібностей учнів.
4. Залучення учнів у різноманітні види трудової діяльності.
5. Вивчення нахилів і інтересів.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Профорієнтація як система взаємопов'язаних компонентів												
Тема 1. Розвиток професійної орієнтації	8	2	2			4						
Тема 2. Напрямки профорієнтації	8	2	2			4						
Тема 3. <u>Управління професійною орієнтацією</u> молоді	8	2	2			4						
Тема 4. <u>Функції управління профорієнтацією</u>	8	2	2			4						
Тема 5. Особистість школяра в системі управління професійною орієнтацією	8	2	2			4						
Разом за змістовим	40	10	10			20						

модулем 1														
Змістовий модуль 2. Управління профорієнтацією														
Тема 1. Організаційна структура управління профорієнтацією в середній загалноосвітній школі	10	2	2			6								
Тема 2. Планування профорієнтаційної роботи	10	2	2			6								
Тема 3. Коордиція – важлива функція управління профорієнтацією.	10	2	2			6								
Тема 4. Професійна консультація	10	2	2			6								
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8			24								
Змістовий модуль 3. Профорієнтаційна робота педагога														
Тема 1. Вивчення особистості учні в його професійному самовизначенні	10	2	2			6								
Тема 2. Роль педагога в орієнтації учнів на вибір професії	10	2	2			6								
Тема 3. Роль класного керівника у профорієнтаційній роботі з учнями	10	2	2			6								
Тема 4. Здійснення індивідуальної професійної консультації учнів	10	2	2			6								
Разом за змістовим модулем 3	40	8	8			24								

Усього годин	120	26	26		68					
--------------	-----	----	----	--	----	--	--	--	--	--

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Розвиток професійної орієнтації	2
2	Тема 2. Напрямки профорієнтації	2
3	Тема 3. Управління професійною орієнтацією молоді	2
4	Тема 4. Функції управління профорієнтацією	2
5	Тема 5. Особистість школяра в системі управління професійною орієнтацією	2
6	Тема 6. Організаційна структура управління профорієнтацією в середній загальноосвітній школі	2
7	Тема 7. Планування профорієнтаційної роботи	2
8	Тема 8. Коордиція – важлива функція управління профорієнтацією	2
9	Тема 9. Професійна консультація	2
10	Тема 10. Вивчення особистості учні в його професійному самовизначенні	2
11	Тема 11. Роль педагога в орієнтації учнів на вибір професії	2
12	Тема 12. Роль класного керівника у профорієнтаційній роботі з учнями	2
13	Тема 13. Здійснення індивідуальної професійної консультації учнів класним керівником	2

Індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів

Тема 1. Розвиток професійної орієнтації.

Тема 2. Основні напрямки профорієнтаційної роботи соціального педагога.

Тема 3. Управління професійною орієнтацією дітей та молоді.

Тема 4. Функції управління профорієнтацією.

Тема 5. Особистість школяра в системі управління професійною орієнтацією.

Тема 6. Організаційна структура управління профорієнтацією в середній загальноосвітній школі.

Тема 7. Планування профорієнтаційної роботи.

Тема 8. Коордиція – важлива функція управління профорієнтацією.

Тема 9. Професійна консультація.

Тема 10. Вивчення особистості учня в його професійному самовизначенні.

Тема 11. Роль соціального педагога в орієнтації учнів на вибір професії.

Тема 12. Роль класного керівника у профорієнтаційній роботі з учнями.

Тема 13. Здійснення індивідуальної професійної консультації учнів.

**Орієнтовні тестові завдання з дисципліни
«ОСНОВИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ»**

(Автор: Теслюк Валентина Михайлівна. Джерело: Теслюк В.М.
Основи профорієнтаційної роботи: навч. посіб. Київ : Видавництво
Ліра-К, 2017. 304 с.

«1. Вкажіть головну мету профорієнтації на сучасному етапі:

- а) виховання та розвиток особистості;
- б) формування професійного самовизначення;
- в) естетичне виховання молодшої людини;
- г) надання допомоги у виборі професії.

2. Виберіть визначення сутності профорієнтації:

а) система заходів, яка допомагає науково обґрунтовано вибрати професію або систему виховної роботи з метою розвитку професійної спрямованості, допомоги у професійному самовизначенні;

б) вплив на психіку особистості з метою формування професійних намірів, здійснення такого вибору професії, який би відповідав інтересам і здібностям особистості та суспільним потребам;

в) частина загального процесу соціальної орієнтації молоді;

г) попередження та локалізація негативних впливів соціального середовища на особистість.

3. Професійна освіта передбачає:

а) озброєння визначеною сукупністю знань про соціально-економічні і психофізіологічні особливості різних професій;

б) озброєння визначеною сукупністю знань про умови правильного вибору професії;

в) виховання позитивного відношення до різних видів професійної і суспільної діяльності;

г) формування практичних умінь до конкретного виду діяльності.

4. Вкажіть основні функції профорієнтації:

а) організаційна, педагогічна, прикладна;

б) соціальна, економічна, психолого-педагогічна, медико-фізіологічна;

- в) пізнавальна, політична, координаційна;
- г) психотерапевтична, контролююча.

5. З наведеного переліку виберіть напрямки профорієнтації:

- а) професійна освіта, розвиток інтересів та нахилів, професійна консультація, професійна адаптація;
- б) професійна пропаганда і професійна агітація;
- в) навчальна і виробничо-трудова діяльність;
- г) предметна діяльність і діяльність із засвоєння норм людських відносин.

6. Виберіть форми професійної консультації:

- а) стимулююча, організаційна;
- б) групова, індивідуальна, змішана;
- в) довідкова, діагностична, формуюча, медична;
- г) тематична, ігрова, рольова.

7. Укажіть ціль професійного відбору:

- а) пристосування молодшої людини до виробництва;
- б) виявлення придатності людини до конкретного виду праці;
- в) діагностика психофізіологічних властивостей;
- г) переорієнтація особистості на іншу професію.

8. Назвіть складові професійної інформації:

- а) професійна освіта, розвиток інтересів та нахилів;
- б) пізнавальна і трудова діяльність;
- в) професійна пропаганда, професійна агітація;
- г) професійна консультація та професійна адаптація.

9. Довідкова консультація спрямована на:

- а) повідомлення про канали працевлаштування, вимоги до прийому на роботу і навчання;
- б) повідомлення про можливості освоєння різних професій, терміни підготовки;
- в) інформування про систему оплати праці та перспективи професійного росту;
- г) виявлення стану здоров'я.

10. Професійна адаптація – це:

- а) активний процес пристосування молодій людині до виробництва;
- б) пристосування до нового соціального оточення, умов праці;
- в) пристосування до особливостей конкретної спеціальності;
- г) озброєння знаннями про різні професії та їх особливості.

11. Професійний відбір – це:

- а) визначення професійної придатності особистості на основі наявних фізіологічних та інтелектуальних відмінностей;
- б) спеціально організований дослідницький процес, мета якого – виявити і визначити за допомогою обґрунтованих методів ступінь і можливість психофізіологічної придатності претендентів на навчання та роботу;
- в) виявлення й оцінка індивідуальних особливостей особистості, їх відповідності чи невідповідності вимогам оволодіння певними професіями;
- г) науково обґрунтований підбір діагностичних методик.

12. Професіограма – це:

- а) опис професій або спеціальностей;
- б) комплексний, систематизований, багатосторонній опис конкретного виду діяльності;
- в) управління процесом профорієнтації;
- г) координація профорієнтаційної роботи.

13. Професійно важливі якості – це:

- а) окремі динамічні риси особистості, психічні, психомоторні і фізичні властивості, які сприяють успішному оволодінню професією;
- б) прогностичні та проектувальні вміння;
- в) певні риси особистості, які відповідають вимогам певної професії;
- г) комунікабельність, адекватна самооцінка, терпимість.

14. Назвіть критерії оцінки ефективності роботи з профорієнтації:

- а) знання психологічної сутності професійного самовизначення;
- б) відповідність обраної професії потребам виробництва у

кадрах;

в) виробнича і суспільна активність, задоволеність обраною професією;

г) відповідність професійних намірів результатам працевлаштування.

15. Профорієнтаційну роботу починають проводити:

а) з 4 класу;

б) із дошкільного віку;

в) проводиться тільки в 9-11 класах;

г) під час освоєння виробництва.

16. Виберіть показники професійного самовизначення особистості:

а) інформованість, сформованість суспільно значимих мотивів вибору професії, наявність виражених спеціальних здібностей до певного виду діяльності;

б) сформованість професійних намірів, стан здоров'я;

в) сформованість професійних інтересів, практичний досвід в обраній трудовій діяльності;

г) узгодженість інтересів, здібностей, професійних намірів;

д) наявність виражених здібностей до декількох видів діяльності;

ж) наявність виражених здібностей як мінімум до двох видів діяльності.

17. Схема аналізу професії повинна містити наступну інформацію:

а) загальні дані про професії, характеристику процесу праці;

б) психофізіологічну характеристику професійної діяльності;

в) вимоги до професійної підготовки;

г) санітарно-гігієнічні умови праці;

д) місце знаходження конкретних навчальних закладів, де можна здобути певну спеціальність.

18. Визначіть функції профорієнтації:

1. Соціальна	А. Реалізація вимог до здоров'я й окремих фізіологічних
--------------	---

	якостей, необхідних для виконання тієї або іншої професійної діяльності.
2. Економічна	Б. Передбачає процес засвоєння школярами визначеної системи знань, норм, цінностей, що дозволяють їм здійснювати свою соціально-професійну діяльність як повноправним членам суспільства і самоудосконалюватися відповідно з державними, суспільними відносинами.
3. Психолого- педагогічна	В. Означає поліпшення якісного складу працюючих, підвищення задоволеності молоді змістом праці, зниження плинності кадрів, підвищення професійної активності і продуктивності праці, економію робочого часу.
4. Медико- фізіологічна	Г. Виявлення і формування інтересів, здібностей школярів, допомога їм у пошуку покликання, виборі такої професії, що відповідала б індивідуальним особливостям індивіда, його потенційним можливостям.

19. Напрямок профорієнтаційної роботи, що передбачає озброєння учнів визначеною сукупністю знань про соціально-економічні і психофізіологічні особливості різних професій; про умови правильного вибору однієї з них; виховання в школярів позитивного відношення до різних видів професійної і суспільної діяльності; формування мотивованих професійних намірів – це професійна .....

20. Професійна консультація проводиться в наступних формах:

1. Довідкова	А. Спрямована на вивчення особистості індивіда, його інтересів, здібностей, з метою виявлення їхньої відповідності до обраної ним професії.
2. Діагностична	Б. Спрямована на виявлення стану здоров'я школяра, його психофізіологічних властивостей щодо обраної професії.
3. Формуюча	В. У ході консультації учням повідомляється про канали працевлаштування, вимоги до прийому на роботу і навчання, можливості освоєння різних професій, терміни підготовки, систему оплати праці, перспективи професійного росту.
4. Медична	Г. Має за мету керівництво вибором учнями професії, корекцію цього вибору; вона розрахована на тривалий період часу, припускає систематичну реєстрацію змін особистості школяра щодо обраної професії.

21. Активний процес пристосування молоді людини до виробництва, нового соціального оточення, умов праці й особливостей конкретної спеціальності – це професійна ...

22. Опис професій або спеціальностей, що передбачає інформативні цілі має назву ...

23. Комплексний, систематизований, багатосторонній опис конкретного виду праці називається.....

24. Основними принципами управління профорієнтацією є:

1. Оптимальності й ефективності	А. Одержання інформації про результати впливу керуючої системи на керовану шляхом
---------------------------------	---

	порівняння цих результатів із заданим планом.
2. Зворотного зв'язку	Б. Забезпечення при переході молоді зі школи до професійної діяльності мінімум затрат, як економічних, соціальних, так і моральних, і для особистості, і для суспільства.
3. Комплексного підходу	В. Розгляд об'єкта і суб'єкта управління як системи.
4. Принцип системності	Г. Система профорієнтаційних впливів, яка припускає єдність елементів, цілей і засобів профорієнтації, різних факторів і сфер діяльності.
5. Ієрархічності	Д. Побудова всієї системи управління професійною орієнтацію на новітніх даних науки з використанням досягнень науково-технічного прогресу.
6. Науковості управління	Е. Розглядає складні і великі системи як багатоступінчасті, багаторівневі.
7. Інтеграції	Є. На професійне самовизначення впливають інтегровані фактори (соціальне оточення, школа, родина, виробничий колектив, ЗМІ, мікрогрупи)

25. До основних функцій управління профорієнтацією відносяться:

1. Планування	А. Визначення структури об'єкта і суб'єкта управління, реалізація їхніх взаємовідносин і
---------------	--

	дій.
2 Організація	Б. Встановлення цілей управлінського впливу, ухвалення рішення, визначення етапів його реалізації, виконавців і термінів виконання, необхідних ресурсів.
3. Координація	В. Облік і аналіз результатів управлінської діяльності, що передбачають систематичне спостереження за її діяльністю для виявлення відхилень від установлених норм і вимог у процесі реалізації планів профорієнтаційної роботи.
4. Контроль	Г. Наявність визначеної інформації між об'єктом і суб'єктом управління.
5. Інформаційне забезпечення	Д. Регулювання, коректування, активізація впливів органів керування з метою досягнення оптимального результату в процесі реалізації рішення із формування професійного самовизначення школярів.

26. Вкажіть основні обов'язки шкільної ради з профорієнтації:

- а) координувати роботу з профорієнтації в школі із базовим підприємством, установами культури та ін.;
- б) здійснювати повсякденний контроль за проведенням профорієнтаційної роботи;
- в) планувати й організовувати загальношкільні заходи із профорієнтації, створення та забезпечення роботи навчально-методичного кабінету в школі;
- г) організовувати: профорієнтаційну роботу з батьками, вивчення професійних планів учнів, проведення індивідуальних консультацій.

27. Регулярно підбирати профорієнтаційну літературу для вчителів і учнів є завданням:

- а) шкільної ради;
- б) бібліотекаря;
- в) класного керівника;
- г) соціального педагога.

28. Планування у профорієнтаційній роботі – це:

- а) один із етапів управління профорієнтацією;
- б) напрямок профорієнтаційної роботи;
- в) форма профорієнтації;
- г) метод профорієнтації.

29. Найефективнішою формою планування є:

- а) складання календарного плану оперативного управління;
- б) навчальний план;
- в) комплексний план;
- г) план роботи класного керівника із профорієнтації.

30. Функція управління профорієнтацією в школі, між школою й іншими соціальними інститутами, які беруть участь у професійному самовизначенні учнів – це ...

31. Виберіть із наведеного переліку форми профорієнтаційної роботи:

- а) профорієнтаційний урок,
- б) професіографічне дослідження;
- в) професіографічна зустріч;
- г) професіографічна екскурсія;
- д) бесіда;
- ж) анкетування.

32. Виберіть методи профорієнтаційної роботи:

- а) психодрама;
- б) ігрова терапія;
- в) спостереження;
- г) педагогічний експеримент;
- д) анкетування;

ж) складання психолого-педагогічної характеристики.

33. Вкажіть основні завдання професіографічних екскурсій:

- а) познайомити учнів із сучасною технікою, технологією виробництва;
- б) ознайомити учнів із організацією праці, принципами дії техніки;
- в) навчити учнів самостійно робити конкретний аналіз професійної діяльності;
- г) корекція психофізіологічних якостей учнів.

34. Виберіть обов'язки соціального педагога:

- а) глибоке і всебічне вивчення особистості учня,
- б) дослідження здібностей, інтересів учнів;
- в) проведення профорієнтаційних форм роботи;
- г) профорієнтаційна робота з батьками;
- д) давати висновки про відповідність здоров'я учнів вимогам певної професії.

35. Самостійне вивчення учнями конкретної професійної діяльності в різних її аспектах із метою складання профорієнтаційної характеристики конкретного виду праці – це ...
... (два слова)

36. Вкажіть функцію профорієнтації, що спрямована на реалізацію вимог до здоров'я й окремих фізіологічних якостей, необхідних для виконання тієї або іншої професійної діяльності:

- а) соціальна;
- б) економічна;
- в) психолого-педагогічна;
- г) медико-фізіологічна

37. Поліпшення якісного складу працюючих, підвищення задоволеності молоді змістом праці, зниження плинності кадрів, підвищення професійної активності і продуктивності праці, економія робочого часу – це ... функція.

38. Вкажіть методи управління профорієнтацією:

- а) програмно-цільовий;

- б) прогнозування;
- в) моделювання;
- г) бесіда;
- д) переконання.

39. Метод управління профорієнтацією, який припускає формулювання наказів, розпоряджень із профорієнтації, у яких зосереджується обсяг визначеної дії з вказівкою, хто і що має виконувати:

- а) психолого-педагогічний;
- б) організаційно-розпорядничий;
- в) соціально-економічний;
- г) економічний.

40. В обов'язки директора школи із профорієнтації роботи входить:

- а) створити й організувати роботу шкільної ради профорієнтації;
- б) постійно знайомитися з інструкціями, наказами, рішеннями із професійної орієнтації, з науковою і методичною літературою;
- в) контролювати й аналізувати всю профорієнтаційну роботу в школі;
- г) здійснювати діагностику спеціальних здібностей учнів.

41. Вкажіть основні обов'язки класного керівника із профорієнтації:

- а) здійснювати обстеження здоров'я дітей свого класу;
- б) глибоко і всебічно вивчати особистість учнів;
- в) проводити цілеспрямовану профорієнтаційну роботу під час класних годин, факультативних занять і екскурсій;
- г) проводити анкетування учнів із метою виявлення їхніх життєвих планів.

42. Виберіть обов'язки учителів-предметників із профорієнтації:

- а) ознайомлювати учнів із різними професіями, їх специфікою в процесі вивчення програмного матеріалу і в позаурочній роботі;
- б) включати профорієнтаційну тематику в оформлення

навчальних кабінетів;

в) контролювати й аналізувати всю профорієнтаційну роботу в школі;

г) використовувати в позакласних заходах елементи профорієнтаційної роботи.

43. План роботи класного керівника із профорієнтації складається на основі ... (якого?) плану.

44. Лекції з профорієнтації, конференції для батьків, батьківські збори, педагогічні читання для батьків із питань профорієнтації відносяться до ... (яких?) форм.

45. Вкажіть основні завдання профорієнтаційних уроків:

а) озброєння учнів визначеним обсягом систематизованих профорієнтаційних знань;

б) сприяння виявленню і формуванню професійних інтересів школярів;

в) розвиток спеціальних здібностей;

г) самостійне вивчення учнями конкретної професійної діяльності в різних її аспектах.

46. Назвіть навчальні курси з профорієнтації, які проводяться на сучасному етапі в загальноосвітніх школах ...

47. Сукупність психологічних властивостей особистості, що забезпечують успішне виконання діяльності – це ...

48. Вкажіть етапи професіографічної екскурсії:

а) підготовка до екскурсії соціального педагога;

б) підготовка екскурсорова;

в) підготовка до екскурсії учнів;

г) підготовка до екскурсії директора школи.»

Методи навчання

Лекція, розповідь, бесіда, пояснення, роз'яснення, вправа, самостійна робота, практична робота, самостійна робота з книгою, демонстрація, ілюстрація, диспут, мозкова атака, проблемного викладу, пізнавальний спір.

Форми контролю

Індивідуальна і фронтальна перевірка знань, підсумковий контроль (залік).

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R дис** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R нр** (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$$

Шкала оцінювання

Таблиця розподілу оціночних балів за виконання різних видів навчальної діяльності з кожного модуля та «вага» кожного модуля у загальній рейтинговій оцінці

Види навчальної діяльності	Розподіл оціночних балів	«Вага» кожного модуля у загальній рейтинговій оцінці, %
<i>Навчальна робота</i>		70
Модуль 1	100	23,3
Семінарське заняття 1	10	
Семінарське заняття 2	10	
Семінарське заняття 3	10	
Семінарське заняття 4	10	
Семінарське заняття 5	10	
Самостійна робота 1	20	
Тест до модуля 1	30	
Модуль 2	100	23,3
Семінарське заняття 6	10	
Семінарське заняття 7	10	
Семінарське заняття 8	10	
Семінарське заняття 9	10	
Самостійна робота 2	30	
Тест до модуля 2	30	
Модуль 3	100	23,3
Семінарське заняття 10	10	
Семінарське заняття 11	10	
Семінарське заняття 12	10	
Семінарське заняття 13	10	
<u>Самостійна робота 3</u>	30	
Тест до модуля 3	30	
<i>Підсумкова атестація</i>	30	30
Заліковий тест	10 (або 15, 20)	x

Методичне забезпечення

1. НМК з дисципліни.

Рекомендована література Основна

1. *Теслюк В.М.* Основи профорієнтаційної роботи : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра, 2017. 304 с.
2. *Волков Б.С.* Основы профессиональной ориентации : учеб. пособие для вузов / Б.С. Волков. – М. : Академический Проект, 2007. – 333 с.
2. *Гладкова В.М.* Профорієнтація : навч.посіб./ В.М. Гладкова. – Львів : Новий-Світ, 2007. – с.
3. *Довідник професій* / упоряд. Д.О. Закатнов, Н.В. Жемера, М.П.Тименко. - К. : Українська книга, 1999. - 312 с.
4. *Климов Е.Л.* Психология профессионального самоопределения / Е.Л. Климов - Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. - 512 с.
5. *Корольчук М.С.* Теорія і практика професійного психологічного відбору: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. - К. : Ніка-центр, 2006. - 536 с.
6. *Кроки до самопізнання.* Журнал для визначення профілювання / упоряд.Н.О.Лук'яненко ; за ред. О.О.Новака. - Полтава, 2008. - 40 с.
7. Підготовка до професійного навчання і праці (психолого-педагогічні основи) : навч. метод. посіб. / за ред. Г.О.Балла, П.С.Перепелиці, В.В.Рибалки. - К. : Наукова думка, 2000. -188с.
8. Професійна діагностика / упоряд. Т. Гончаренко. - К. : Загальнопед. газ., 2004. - 120 с.

Допоміжна

1. *Бурлачук Л.Ф.* Психодіагностика : учебник для вузов / Л.Ф.Бурлачук. - СПб. : Питер, 2005. - 351 с.

2. *Вітковська О.І.* Професійне самовизначення особистості і практичні аспекти професійної консультації / О.І. Вітковська. - К. : Наук. світ, 2001. - С. 64-74.
3. *Гончаренко С.У.* Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. - 376 с.
4. *Гончарова Н.О.* Основи вибору професії : консультативний тренінг /Н.О.Гончарова / за ред. В.Ф.Моргуна. – Полтава : АСМІ, 2007. - 48 с.
5. *Готовність* учня до профільного навчання // упоряд. : В.Рибалка / за ред. С.Максименка, О.Главник. - К. : Мікрос - СВС, 2003. - 112 с.
6. *Грабська О.І.* Профорієнтаційна робота зі школярами у гімназії // Рідна школа. - 2004. - №10. - С 16-17.
7. *Григораши О.* Структура визначення профільності навчання і довузівська підготовка в Херсонському обласному ліцеї / О. Григораши // Імідж сучасного педагога. - 2001. - № 6. - С 62-63.
8. *Єгорова Є.В.* Психологічне дослідження професійного самовизначення старшокласників з різним типом усвідомлення проблеми вибору професії / Є.В. Єгорова// Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні. – Харків : ОВС, 2002. - С. 384-394.
9. *Жемера Н.* Вибір професії : престиж чи усвідомленість? / Н.Жемера // Директор школи. - 2001. - № 45. - С.10.
10. *Калюжна Ю.І.* Психологічні основи здійснення профорієнтаційної роботи зі шкільною молоддю / Ю.І. Калюжна // Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно зорієнтованої освіти / упоряд. П.І. Матвієнко, Н.І. Білик, О.О. Новак. – Полтава : ПОППО, 2006. - С 168-176.
11. *Кличко Н.Л.* Формування професійних інтересів у майбутніх фахівців / Н.Л.Кличко // Рідна школа. -2001. - №2. - С 48-49.
12. *Концепція* профільного навчання в старшій школі. Документи // Завуч. - 2004. - №16. - С. 3-13.

13. *Мельник О.В.* Основи вибору професій : експериментальна програма та збірник практичних завдань / О.В. Мельник, В.П. Романчук. - К. : Інститут проблем виховання АПН України, 2001. - 98 с.

14. *Моргун В.Ф.* Багатовимірна психодіагностика досягнень учня як перший крок профільної освіти / В.Ф. Моргун // Практична психологія та соціальна робота. - 2006. -№1. - С.1-5.

15. *Моргун В.Ф.* Психологічний супровід професійної орієнтації / В.Ф. Моргун // Психолого-недагогічний супровід профілізації освіти : теорія і практика. Мат-ли Всеукр. н.-п. конф. (Полтава, 10-11 грудня 2008 р.) / за ред. В.Ф. Моргуна. – Полтава : ПОППО ім. М.В.Остроградського, 2008. - С. 29-31.

16. *Пазюченко Т.М.* Професійна орієнтація на педагогічну працю : консультативний тренінг : метод. посіб./ Т.М. Пазюченко. — Київ, 2000. – 116 с.

17. *Пряжников Н.С.* Личная профессиональная перспектива / Н.С. Пряжников // Школьный психолог. - 2000. — №16. - С. 14.

18. *Пряжников Н.С.* Профорієнтаційні ігри (проблемні ситуації, задачі, карточні методики) : метод. посіб. / Н.С. Пряжников. - М. : МГУ, 1991. – 86с.

19. *Пряжников Н.С.* Перспективы отечественной профорієнтації / Н.С. Пряжников // Школьный психолог. - 2000. - №19. - С. 5.

20. *Психологія праці та професійної підготовки особистості : навч. посіб. / за ред. П.С.Перепелиці, В.В.Рибалки. – Хмельницький : ТУП, 2001. - 330 с.*

21. *Рибалка В.В.* Психологія професійного самовизначення для здорових старшокласників : метод. реком. / В.В.Рибалка. - К. : ІППО АПН України, 2004. - 24 с.

22. *Рибалка В.В.* Співвідношення між соціально та індивідуально визначеними якостями особистості як передумова професійного

самовизначення учнівської молоді /В.В.Рибалка // Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія педагогіка, соціологія. - 2000. - №3. - С. 32-37.

23. *Синявський В.В.* Професійна орієнтація у реформуванні загальноосвітньої та професійної школи / В.В. Синявський // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2000. - №2. - С. 142-150.

24. *Солоза О.Г.* Рефлексія оснований професійної діяльності в ігровому навчанні / О.Г. Солоза // Психологічна наука і освіта. - 2001. - №2. - С. 68-73.

25. *Тименко М.Л.* Методичні засади вивчення особистості з метою самостійного вибору учнем майбутньої професії / М.Л.Тименко // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту. - 2001. - №4. - С. 94-98.

Інтернет-джерела

1. *Кириченко В. В.* Психологічні основи професійної адаптації та вибору професії : Навчальний посібник / В. В. Кириченко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 110 с. http://eprints.zu.edu.ua/14888/1/Кириченко%20В.В.%20Психологічні_основи_профорієнтації.pdf

2. *Коропецька О.* профорієнтація та профпідбір <http://194.44.152.155/elib/local/3231.pdf>

3. Професійна орієнтація : підручник [для студентів] / Єгорова Є. В., Ігнатович О. М., Кобченко В. В., Литвинова Н. І., Марченко І. Б., Мерзлякова О.Л., Синявський В. В., Татаурова-Осика Г. П., Шевенко А. М. ; [за ред. О. М. Ігнатович]. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 240 с. http://lib.iitta.gov.ua/709764/1/02_2650_Професійна%20орієнтація.pdf

4. *Остряк Т.С.* Профорієнтація та профдобір. Методичні рекомендації для організації самостійної роботи студентів спеціальності 6.130102 Соціальна робота / Т.С. Остряк. – Чернігів: ЧНТУ, 2016. – 46

с. <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/11920/Профорієнтація%20та%20профдобір.Метод.реком.для%20організації%20сам.роботи.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Електронний навчальний курс. Автор Маценко Л.М.
URL : <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=3099>

Навчально-методичне видання

Маценко Леся Миколаївна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з вивчення дисципліни

«ОСНОВИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ»

для підготовки фахівців
за спеціальністю 015 «Професійна освіта»
освітньої програми «Професійна освіта. (Аграрне виробництво,
переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»